

พุทธธรรมนำทาง

พระเทพดิลก

พุทธธรรมนำทาง

พระเทพดิลก (ระแบบ จิตญาโณ)

วัดบวรนิเวศวิหาร

รวบรวม เรียบเรียง

คณะกรรมการจัดงาน

สัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาในเทศกาลวิสาขบูชา

จัดพิมพ์เพื่อการเผยแพร่เป็นธรรมบรณการ

ในงานสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนา

ณ กรมทหารราบที่ ๑๑ รักษาพระองค์

๑๓-๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๑

พุทธธรรมนำทาง

พระเทพดิลก (ระแบบ จิตญาโณ)

รวบรวม เรียบเรียง

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : วิสาขบูชา ๒๕๕๑

ศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย : ๕,๐๐๐ เล่ม

วัตถุประสงค์ศูนย์ฯ

๑. เพื่อสืบทอดเจตนารมณ์ของบรรพบุรุษไทยในการทำนุบำรุงส่งเสริมพระพุทธศาสนา ทั้งทางวิชาการ และปฏิบัติการ
๒. เพื่อปลูกฝังคุณธรรม, ศิลธรรม, วัฒนธรรม, จารีตประเพณี อันดีงามตามหลักของพระพุทธศาสนา
๓. เพื่อบำเพ็ญประโยชน์สงเคราะห์เกื้อกูลปวงพุทธบริษัทอย่างทั่วถึง

ศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย

พระตำหนักล่าง วัดบวรนิเวศวิหาร บางลำภู กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๒๘๑-๒๑๓๙ โทรสาร ๐-๒๒๘๑-๓๖๗๕

พิมพ์ที่ บริษัท แปดสิบเจ็ด (2545) จำกัด

นางจารุพรรณ วันทนทวี (พรศิวการพิมพ์) ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา พุทธศักราช ๒๕๕๑

๑๘๔/๑๐ ลาดพร้าว ๘๗ แขวงวังทองหลาง เขตวังทองหลาง กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐

โทรศัพท์ ๐-๒๕๓๙-๘๖๓๒, ๐๘-๙๗๙๖-๗๙๙๖ โทรสาร ๐-๒๕๓๐-๖๐๙๑

คำนำ

หนังสือเรื่อง "พุทธธรรมนำทาง" เล่มนี้ เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อนำเสนอพุทธวิธีในการชี้ทางดำเนินชีวิตของชาวโลก ในรูปของการบอกความจริงตามที่เป็นจริง คนฟังจะต้องใช้ปัญญาพิจารณาเอาเองว่า ในฐานะที่แต่ละคนเป็นคนรักตน ถนอมตน ต้องการให้ตนครองชีวิตอย่างมีความสุขความเจริญ โดยเริ่มต้นจากการก้าวเดินไปตามวิถีแห่งกุศลธรรม ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว ทางเดินในชีวิตของคนเรา ย่อมก้าวไปบนกระแสความฉลาดกับความโง่เขลาเบาปัญญา อันเป็นการเลื่อนไหลตามกระแสของกุศลธรรม ธรรมที่ทำให้คนให้เป็นคนฉลาด และอกุศลธรรม ธรรมที่ทำให้คนให้เป็นคนโง่ อันเป็นชีวิตของคนโดยหลักทั่วไป

ด้านกระแสธรรมจะทรงจำแนกเป็น กุศลธรรม อกุศลธรรม อพยากตธรรม ธรรมที่เป็นกลางก็ตาม แต่คนที่เป็นกลางจริงๆ จะหายากมาก ส่วนใหญ่แล้วจะมีเพียง ๒ กระแสหลัก คือ

จุดเริ่มต้นมาจากวิชา ความรู้ นำไปสู่ความฉลาดสามารถ ในการกำกับควบคุมจิตใจของตนให้ดำเนินไปบนกระแสของกุศล ด้วยการละความชั่ว ประพฤติปฏิบัติความดี การทำ การพูด การคิดของท่านดำเนินบนกระแสกุศลกรรมบถ คือทางดำเนินชีวิตด้วยความฉลาดของคนที่ฉลาด ด้วยการละเว้นจากทุกจริตทางกาย วาจา ใจ ประพฤติสุจริตทางกาย วาจา ใจ อันพระพุทธรเจ้าทรงประกันผลแห่งกุศลไว้ว่า ช่วยให้บุคคลอยู่ดีมีสุขในปัจจุบัน จนถึงปัจจุบันขณะ ก่อนจะตายไม่หลงตาย ตายไปแล้วจะบังเกิดใน

กำเนิด ภาพ ชาติ ที่มีมนุษย์เป็นต้นไป โดยมีเป้าหมายสูงสุดอยู่ที่การบรรลุมรรคผลชั้นต่างๆ อันมีพระอรหันต์ตผลเป็นเป้าหมายสูงสุด บางคราวท่านเรียกคนกลุ่มนี้ว่าเป็นพวก สุกโต จบลงด้วยบังเกิดในสุคติ และนิพพาน

การดำรงชีวิตของคนกลุ่มนี้จะถูกกำกับด้วยสติ ปัญญา ความเพียร มีความเชื่อมั่นในการละชั่วประพฤติดีว่า สามารถอำนวยประโยชน์สูงสุดให้แก่บุคคลนั้นๆ สติปัญญาพาให้เลือกเดินทางด้วยความชัดเจนว่าอะไรเป็นอะไร เพราะกอปรด้วยความฉลาดใน ๓ กรณี คือ

อุปายโกศล ฉลาดในทางเสื่อม มีปัญญาตรวจสอบพิจารณาจนประจักษ์แก่ใจของตนว่า นี่คืทางเสื่อม เช่น การละเมิดศีล ๕ อบายมุข การละอำนาจแก่กิเลสประเภทต่างๆ เป็นทางแห่งความเสื่อมตลอดไป

อายุโกศล ฉลาดในทางแห่งความเจริญ เพราะอำนวยผลเป็นความสุข ความสงบเวรภัยอันตราย และสงบจากความรุนแรงระดับต่างๆ ตามแรงกระตุ้นของกิเลส เช่น การรักษาศีล ๕ การดำเนินไปตามหลักของกุศลกรรมบถ การงดเว้นจากอบายมุขเป็นทางแห่งความเจริญ เป็นต้น

อุบายโกศล ฉลาดในอุบายวิธีที่จะช่วยให้ตนหลีกเลี่ยงจากความเสื่อม มาดำเนินตนไปในเส้นทางแห่งความเจริญ สามารถช่วยตนเองให้รอดจากเวรภัยอันตรายระดับต่างๆ ด้วยผลของการไม่ทอดทิ้งกุศลธรรม

ในด้านอวิชา ที่เป็นความมืดบอดในด้านเหตุผลสติปัญญา เป็นอาการของจิตที่ขาดปัญญาสอดส่อง แต่ก้าวไปด้วยความ

ขาดเหตุผล เป็นความมืดที่ปิดบังปัญญาจักขุ ดวงตาคือปัญญา เป็นการแยกทางกันเดินกับฝ่ายกุศลธรรม แต่กลับเดินไปบนเส้นทางแห่งอกุศลคือโง่ ไม่ฉลาด ตามปกติแล้วท่านจะเรียกว่า อกุศลกรรมบถ คือการก้าวไปด้วยความโง่เขลาเบาปัญญา สามารถทำกรรมรุนแรงด้วยการละเมิดศีล ๕ กุศลกรรมบถ ๑๐ จนถึงประกอบอกุศลกรรมระดับที่เป็นอนันตริยกรรม มีการฆ่า มารดาของตน เป็นต้น

หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา จึงเป็นการชี้บอกทางที่ควรก้าวไปหรือควรงดเว้น แต่พระพุทธศาสนาคงทำได้เพียงชี้ทางให้เท่านั้น ไม่มีการดลบันดาลในพระพุทธศาสนา แต่ทุกอย่างเป็นผลของความเพียรประกอบกรรมที่ถูกต้องเป็นสำคัญ

พุทธธรรมนำทาง เป็นเอกสารที่นำเสนอส่วนเล็กๆ ของหลักธรรมที่ควรเว้นและควรประพฤติ ด้วยความคาดหมายว่าอย่างน้อยที่สุดจะช่วยให้ท่านที่ได้อ่านได้ทบทวนความรู้ ความเข้าใจ เหตุผลที่เป็นประสบการณ์ของตนและเหตุผลในการใช้ตัดสินใจเลือกการตัดสินใจทำ พูด คิด ไปตามสมควรแก่กรณีในขณะนั้นๆ

เนื่องจากศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย ได้ทำหน้าที่ติดต่อประสานงานในการจัดงานสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนา เนื่องในเทศกาลวิสาขบูชา สืบเนื่องกันมาตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๒๗ แล้ว ในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ นี้ก็เป็นเช่นเดิม เพียงแต่มีเหตุขัดข้องในด้านสถานที่คือปริมณฑลท้องสนามหลวง ที่ต้องใช้เป็นสถานที่ถวายพระเพลิงพระศพ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์

สถานที่จัดงานสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาในปี ๒๕๕๑
จึงต้องย้ายไปขอใช้สถานที่ของทหาร คือกรมทหารราบที่ ๑๑
รักษาพระองค์ เขตบางเขน โดยเริ่มงานจากวันที่ ๑๓ พฤษภาคม
พ.ศ. ๒๕๕๑ ไปจบลงในตอนกลางคืนของวันวิสาขบูชาคือ
วันที่ ๑๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ หลังจากอัญเชิญพระบรม-
สารีริกธาตุหรือพระธาตุหลวง กลับคืนวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

ในการนี้คณะกรรมการจัดงานในแต่ละปี ได้มอบหมายให้
เลขาธิการศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย รับผิดชอบ
การจัดทำหนังสือธรรมะ เผยแพร่เป็นธรรมทาน แต่ท่านที่เข้าร่วม
กิจกรรมวิสาขบูชา สืบเนื่องกันมาทุกปี ในปีนี้ได้จัดทำหนังสือ
ขนาดแตกต่างกัน ๔ เรื่อง

เพื่อความมั่นคงของพระพุทธศาสนา

พุทธธรรมนำทาง

พระพุทธศาสนาในอนาคต

ธรรมะมาลัย

ด้วยความคาดหมายว่า หากท่านที่รับมาได้อ่านจะรับความรู้
ความเข้าใจ ความศรัทธาเลื่อมใสในพระรัตนตรัยมากขึ้นตามสมควร

ขอความเจริญงอกงามไพบุลย์ในธรรมจงมีแต่ทุกท่านที่มี
ส่วนร่วมในการบำเพ็ญกุศลเป็นไตรรัตนบูชา เนื่องในเทศกาล
วิสาขบูชา พุทธศักราช ๒๕๕๑ โดยทั่วกัน

พระเทพดิลก (ระแบบ จิตภาโณ)

เลขาธิการศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย

วัดบวรนิเวศวิหาร

๑๓-๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๑

บุษบถธรรมน้ำทิ๑

พุทธธรรมนำทาง

เราต้องยอมรับว่า การพระศาสนาในโลกนี้ ศาสนาที่จัดองค์กรเยี่ยมที่สุดคือศาสนาคริสต์ การเน้นย้ำศรัทธาและจงรักภักดีต่อศาสนาเด่นที่สุด คือ อิสลาม ส่วนศาสนาพุทธนั้นเป็นศาสนาที่ดีที่สุด แต่ไม่มีระบบการบริหารจัดการเต็มกรอบของความเป็นองค์กร จนพวกคริสต์ยังพูดว่า

**ศาสนาพุทธนั้นศาสดาฉลาดแต่ศาสนิกโง่
ศาสนาคริสต์ศาสดาโง่แต่ศาสนิกฉลาด**

สามารถปั้นดินเป็นดาวได้ เรื่องไม่เป็นเรื่องอะไรเขาปรุงแต่งขึ้นมาเป็นอาหารที่โอชะได้โดยเก็บเล็กผสมน้อยใส่ลงในคัมภีร์

นี่คือปัญหาใหญ่ ที่เรากำลังวิตกกังวลอยู่

ศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทยจึงเกิดขึ้นโดยวัตถุประสงค์เหล่านี้ คือ การสืบสานงานตามพระพุทธรูปนิธานของพระพุทธเจ้า เน้นในการศึกษา ปฏิบัติ การเผยแผ่ และการแก้ปัญหาของพระพุทธศาสนา เพราะเป็นงานที่ไม่ต้องไปแย่งใครทำ ตำแหน่งเหล่านี้ไม่มีใครแย่งกัน แต่ตำแหน่งเจ้าอาวาส ตำแหน่งเจ้าคณะต่างๆ ตำแหน่งพระราชาคณะมีคนแย่งกัน เราอย่าไปแย่งกับเขา เราทำงาน

ที่ไม่มีใครแย่ง แต่ที่เป็นปัญหาเวลานี้คือ การสื่อสารติดต่อกันยาก แม้จะมีการจัดตั้งขึ้นตั้งแต่วันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๒๙ ดำเนินงานมาโดยลำดับแล้วก็ตาม ปัจจุบันนี้มีงานหลายอย่างต้องจัดต้องทำ แต่มีเงินงบประมาณจ่ายได้ประมาณ ๓-๔ ล้านบาทต่อปี เหมือนกับตำน้ำพริกละลายแม่น้ำ กลายเป็นเปียหัวแตกที่ทำโน่นคิดนี่นิดหน่อยวุ่นไปหมดแม้ยามเกิดสาธารณภัย เช่น เกิดน้ำท่วมหรือเกิดวาตภัย เราก็ต้องช่วยเหลือช่วยต่างๆ ที่เราเป็นองค์กรเล็กนิดเดียว แต่มีปณิธานแน่วแน่ที่ต้องการจะทำงานตรงนี้ให้ได้

ความฝันเวลานี้ คือ อยากจะได้อาคารขนาดใหญ่ที่จุคนได้ประมาณ ๕๐๐ คน สักหลัง ความจริงออกแบบไว้แล้ว แต่มีอุปสรรคการเมืองเข้าแทรกเรื้อยมา จากการสังเกตงานที่หลายท่านทำกันอยู่น่าอนุโมทนา ถ้าเรามีเงิน มีอาคารสถานที่ คนที่จะเข้าสู่ระบบนี้มีทั้งนักเรียน ครู อาจารย์ พระรุ่นใหม่จะเข้าสู่ระบบนี้ เป็นสถานที่ให้การศึกษาได้มาลงมือประพฤติปฏิบัติกัน ทั้งศีล สมาธิ ปัญญา ในขณะนี้ได้มีการสร้างป่าขึ้นประมาณ ๕๐๐ กว่าไร่ ต่อไปจะเป็นป่า และในป่าบางส่วนประมาณ ๒๐-๓๐ ไร่ จะเป็นต้นไม้ที่เชื่อมโยงกันเป็นป่าไทรสามารถปักกลดอยู่ตามพื้นดินได้ ตอนนี้นำกำลังดำเนินการอยู่ แต่ก็ชะงักเรื่อยๆ เพราะว่าเป็นบทบาทใหม่ที่ไม่เคยมีในโลกพระพุทธศาสนา

หมายความว่า พระพุทธศาสนาตั้งแต่เกิดขึ้นมาในโลก องค์กรที่จัดตั้งแนวนี้ ที่ชาวบ้านกับพระเข้าร่วมกันทำงานยัง

ไม่เคยมี ไม่ว่าจะในส่วนใดของโลกก็ตาม มักจะมีในรูปของวัด อันเป็นปัจเจกชน มีสมภารท่านเดียวจัดการทุกอย่าง สมภาร ดีก็ดีไป สมภารไม่ดี ลูกวัดก็เดือดร้อน ทำให้ไม่ได้ประโยชน์ เต็มตามพระพุทธปณิธาน แนวตรงนี้ก็เป็แนวที่คาดหวังเอาไว้ว่า วันหนึ่งควรจะเป็นไปได้ แต่จะเป็นไปได้มากน้อยขนาดไหนก็อยู่ที่เราสื่อสารให้ชาวบ้านเข้าใจได้ไหม? ตอนนี้อยากจะเคลื่อนไหวในบทบาทที่สังคมสัมผัสได้ แต่ว่าเป็นบทบาทที่ไม่ค่อยหวือหวาเพราะไม่ใช่เรื่องพระเครื่อง แต่เป็นงานในด้านการศึกษา การปฏิบัติ การเผยแพร่ และการดูแลรักษา พระพุทธศาสนา

โครงการนี้เกิดขึ้นมาจากการเสนอของท่านที่อยู่ภาคสนาม ทำไปทำมาปรากฏว่าบุคลากรที่เข้าช่วยงานในด้านนี้มีไม่พอ ต่อเสียงเรียกร้องต้องการจากโรงเรียน จากสถาบันการศึกษา ระดับครู ระดับนักเรียนในชั้นต่างๆ ตลอดจนถึงระดับวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมีมาก ถ้าเรามีบุคลากรประมาณ ๑๐ ชุด จะทำงานได้สบายตลอดปี ถ้าเราแข็งแกร่งพออาจจะใช้วิทยากร ประมาณ ๒๐ ชุด โดยประสานงานทั่วทุกพื้นที่ มีตารางทำงานและทำงานได้ตลอด เพราะเวลานี้ คนกระตือรือร้นที่จะศึกษา อย่างที่ ศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย (ศพท.) เอง เวลามีปัญหาอะไรเกิดขึ้นในบ้านเมือง เราต้องการทราบเรื่องเหล่านี้ก็เชิญวิทยากรมา คนจะสมัครมาเต็มห้อง แต่ห้องไม่ค่อยใหญ่ประมาณ ๕๐-๖๐ คน ก็เต็ม เราต้องการรู้เรื่องอะไร ก็เชิญวิทยากรที่มีความชำนาญ เรื่องนี้

มาบรรยายให้ฟัง เพียง ๕-๖ ชั่วโมง ข้าราชการผู้ใหญ่ก็สนใจที่จะศึกษาเรื่องเหล่านี้ แต่เราก็ขาดแคลนวิทยากรและสถานที่

เพราะฉะนั้น ท่านที่มีประสบการณ์ภาคสนาม ถ้าเรามองที่ไปที่มาของภาคสนามไม่ชัด เพราะภาคสนามหลายปีมานี้พบว่า มีลักษณะของอาจารย์วาทค่อนข้างสูงมาก คือ มีการเชิดชวาทะอาจารย์ตัวเองกันมากไป สายปรีดิ์ก็แบ่งเป็นกลุ่มๆ สายปฏิบัติก็แบ่งเป็นกลุ่มๆ

เคยมีการประชุมอาจารย์ใหญ่ทางกรรมฐานที่จังหวัดหนึ่ง ประชุมกันทั้งวันไม่ได้เรื่อง ปรากฏว่าอาจารย์ใหญ่เป็นเจ้าของยุทธจักรทั้งนั้น ไม่ยอมรับกัน ของคนอื่นผิดหมดของฉันถูกคนเดียว ซึ่งเป็นความคิดที่เป็นอันตรายมาก

พระพุทธศาสนานั้น หลักการสำคัญอยู่ที่ตัวสัมมาทิฏฐิ ความเห็นชอบตามความเป็นจริง แล้ววงล้อของพระสังฆธรรมจะหมุนไปได้ด้วยสัมมาทิฏฐิ

คราวหนึ่งพระพุทธเจ้าเคยเสด็จไปที่หมู่บ้านมหาสาลา ประชาชนในท้องถิ่นเหล่านั้นเข้ามาเฝ้า รับสั่งถามว่า ท่านเหล่านั้นนับถือใครเป็นศาสดาแล้วหรือยัง พอใจชอบใจธรรมะของใคร ท่านเหล่านั้นกราบทูลว่า ยังไม่ชอบใจธรรมะของใคร

พระพุทธเจ้าตรัสว่า ไม่เป็นไรหรอก จะนับถือใครเป็นศาสดาหรือไม่ก็ตาม ข้อสำคัญให้มีความเห็นเป็นสัมมาทิฏฐิ ก็แล้วกัน แล้วทรงแสดงเรื่องความเห็นชอบ ๑๐ ประการ ซึ่งเป็นความเห็นแตกแยกกันอยู่ในสมัยนั้น ความเห็นผิด ๑๐

ประการนั้นก็คือ เรื่องการให้ทาน การบูชาพิธีกรรมต่างๆ เรื่อง พ่อแม่ เรื่องโลกนี้โลกหน้า เรื่องกรรม เรื่องศาสนาที่ตรัสรู้ เรื่อง ชีวิตในโลกหน้าที่คนเป็นอันมากปฏิเสธ

เรื่องที่มีอยู่เหล่านี้จัดว่ามีความเป็นมิจฉาปฏิญญาที่เห็นว่า การให้ทานไม่มีผล พิธีกรรมต่างๆ ไม่มีผล การบูชา ไม่มีผล แม่ไม่มีคุณ พ่อไม่มีคุณ โลกนี้ไม่มี โลกหน้า ไม่มี การกระทำดีและชั่วไม่มีผล ท่านผู้รู้ดี รู้ชอบด้วย ตนเองแล้วสอนให้บุคคลอื่นให้รู้ตามไม่มี สัตว์ที่ตายแล้ว เกิดไม่มี

พระพุทธเจ้าทรงแสดงว่า ทั้ง ๑๐ ประการนี้มีอยู่แท้ๆ แต่คนเหล่านี้ปฏิเสธว่าไม่มี เมื่อเขาคิดว่าไม่มี ความคิดก็เป็น มิจฉาสังกัปปะ เขาเห็นว่าไม่มีความเห็น ความเห็นก็เป็น มิจฉาปฏิญญา เขาพูดว่าไม่มี คำพูดก็เป็นมิจฉาവാจา เขา แนะนำสั่งสอนให้บุคคลอื่นเชื่อตามที่เขาคิดที่เขาเห็น ถือว่าเป็นการกล่าวชักชวนแนะนำในทางที่ผิด มีวาหะเป็นข้าศึกต่อ พระอรหันต์ทั้งหลายในโลก คือ ต่อด้านพระอรหันต์ทั้งหลาย ในโลก จะประสบบาปกรรมไม่ใช่น้อย

ในขณะที่เดียวกันทรงยืนยันว่า สิ่งเหล่านี้มีอยู่แท้ๆ เพราะฉะนั้น คนที่เห็นว่ามีก็มีเป็นความเห็นชอบ คิดว่ามีก็เป็นความดำริชอบ พูดว่ามีก็เป็นวาจาชอบ กล่าวแนะนำ สั่งสอนบุคคลอื่นให้เชื่อตามว่ามี ก็ถือว่าเป็นการกล่าวแนะนำ ที่ตรงด้วยหลักของพระอริยเจ้าทั้งหลายจะประสบบุญไม่ใช่น้อยเลย

ท่านจะเห็นว่า ตรงนี้เป็นเรื่องใหญ่ที่สุด เพราะหลักของพระพุทธศาสนานั้น เกิดจากโครงสร้างของพระญาณทั้งสามคือ

๑. ปุพเพนิวาสานุสติญาณ ทรงระลึกพระชาติก่อนๆ ของพระองค์ได้

๒. จุตูปปาตญาณ ทรงรู้ว่าการที่สัตว์เกิดมาแตกต่างกัน เพราะกรรม

๓. อาสวักขยญาณ พระญาณที่เป็นเหตุให้สรรพกิเลสหมดจากพระทัย

นั่นคือ เรื่องใหญ่ที่ทำให้สามัญชนเป็นพระพุทธเจ้า เพราะมีพระญาณทั้งสามประการนี้ชาวพุทธต้องยึดหลักพระญาณ ๓ ประการนี้ให้ได้ ภารกิจของพระที่อยู่ในหนังสือนวโกวาท ท่านสรุปไว้ว่า

พระสงฆ์ คือ หมู่คนที่ศึกษาคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า

ปฏิบัติตามพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าแล้ว

สอนบุคคลอื่นให้ปฏิบัติตามพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าด้วย

พระอรรถกถาจารย์บอกว่า "พระสงฆ์นั้นทำหน้าที่เหมือนราชทูตอ่านราชสาส์น ในราชสาส์นเขียนว่าอย่างไร อ่านอย่างนั้น ไม่มีหน้าที่แปลงสาส์น และเราไม่มีหน้าที่เขียนราชสาส์น แต่เรามีหน้าที่อ่านราชสาส์น อ่านไปตามที่ท่านว่าไว้ ผู้ที่

รับผิดชอบนั้น คือ องค์ผู้ตรัสรู้ ผู้ที่ทรงแสดงเรื่องนี้ เพราะ
ทรงตรัสรู้มา เราไม่ได้ตรัสรู้

เพราะฉะนั้น ทำอย่างไรจึงจะจับหลักตรงนี้ได้

ลองแยกแยกดูว่า มิฉนาทิฎฐิ ๑๐ คืออะไร คือเห็นว่า
การให้ทานไม่มีผล การบูชาไม่มีผล พิธีกรรมต่างๆ ไม่มี
ผล การกระทำทั้งดีทั้งชั่วนั้นไม่มีผล นั่นก็คือ เรื่องของกรรม

แม่ไม่มีคุณ พ่อไม่มีคุณ โลกนี้ไม่มี โลกหน้าไม่มี สัตว์
ที่ตายแล้วเกิดไม่มี นั่นก็คือ สังสารวัฏ

ท่านผู้รู้ดีรู้ชอบด้วยตนเองแล้วสอนบุคคลรู้ตามไม่มีนั่น
คือ พระพุทธเจ้า อันเป็นผลมาจากอัสวัคขยญาณ

ความเห็นผิดทั้ง ๑๐ ข้อ เป็นการปฏิเสธกรรม เป็น
การปฏิเสธสังสารวัฏ ปฏิเสธพระพุทธเจ้า แม้จะมี ๑๐ ข้อ
แต่สรุปมีเพียง ๓ ข้อเท่านั้น

หมายความว่าอย่างไร?

หมายความว่า ศรัทธา ๔ ประการ คือ

๑. กัมมสัทธา เชื่อความมีอยู่ของกรรม

๒. วิปากสัทธา เชื่อความมีอยู่ของผลแห่งกรรม

๓. กัมมสกตาสัทธา เชื่อการที่สัตว์ทั้งหลายเป็นผู้มี
กรรมเป็นของๆ ตน

๔. ตถาคตโพธิสัทธา เชื่อในปัญญาเครื่องตรัสรู้ของ
พระพุทธเจ้า ที่ชั้นพระบาลีทรงเน้นที่ข้อนี้มาก

เหมือนเราไปโรงพยาบาล หมอสั่งยามา แม้เราไม่รู้
คุณภาพของยาว่าเป็นอย่างไร แต่รับประทานยานั้นเพราะเรา

เชื่อหมอ เหมือนกับธรรมะ หมออุปมาเหมือนพระพุทธเจ้า ถ้าเราเชื่อในตัวหมอเราก็รับประทานยาไปเลย หมอเป็นคนรับผิดชอบต่อยาที่เขาสั่ง เรามีหน้าที่ปฏิบัติตามที่หมอบอก ก็เวลา ก็เมื่อก่อนอาหาร หลังอาหาร เรารับประทานไปตามนั้น เมื่อหายแล้วเราจะเชื่อตัวยาคด้วย แสดงว่าธรรมะพอสัมผัสผลแล้ว เราจะเชื่อองค์ธรรมะ แต่ตอนรับมาคิดพิจารณาปฏิบัติ เราต้องเชื่อพระพุทธเจ้า ต่อมาเมื่อเราสัมผัสผลยานั้นด้วย ตัวของเราแล้ว วันหลังเราไปซื้อเอาที่ร้านขายยากก็ได้ นี่คือนวทศวรรษของการอาศัยตถาคตโพธิสัทธาเป็นแกนหลักในการศึกษา พิจารณา ปฏิบัติ สั่งสอนศาสนธรรม เพราะฉะนั้น คนที่ทำงานตรงนี้จะต้องประกอบด้วยคารวตา ๖ ประการ คือ มีความเคารพหนักแน่นในพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ ในไตรสิกขา ในความไม่ประมาท และในปฏิสังขาร

สมัยโบราณท่านถือว่า การทำธรรมะให้วิปริตไป แม้เพียงคำเดียว เหมือนกับโลหิตอุปบาทเป็นอนันตริยกรรม การจดจารึกพระธรรมไม่ว่าส่วนใดตกหล่นไปเพียงคำเดียว ถือว่าเป็นบาปมาก เขียนคำที่ถูกต้องเท่ากับสร้างพระพุทธรูปหนึ่งองค์

เวลานี้ที่นำห่วงก็คือมีแนวของอาจารย์วาทค่อนข้างสูง เคยเข้าร่วมสัมมนาหลายครั้ง สิ่งที่พบแพร่หลายจนรู้สึกเป็นห่วงคือ วิทยากรแต่ละท่านจะเอาอาจารย์ตัวเองใส่กระเป๋ามาด้วย พูดแล้วก็ยกวาทะอาจารย์ตัวเองขึ้นมา คนหนึ่งก็ยกอาจารย์ คนหนึ่งก็ยกอาจารย์ ถ้าขึ้นมีลักษณะเช่นนี้กว้างขวางขึ้น จะ

ทำลายความเสมอกันในด้านศีล ด้านความเห็น นั่นคือความ
สูญเสีย เอกภาพ สามัคคีธรรม ในกลุ่มพุทธบริษัท

ให้ลองสังเกตว่า แม้แต่ระดับพระเครื่องกับเหรียญ
พระเกจิอาจารย์ทั้งหลาย ถ้าเรามองอายุของพระเครื่องแล้ว
จะพบว่าพระเครื่องจะมีอายุนานมาก เพราะพระเครื่องนั้นไป
เชื่อมกับพระพุทธเจ้า อย่างไรก็ตามของพระพุทธรูป แต่
เกจิอาจารย์ไม่ว่าใครจะค่อยๆ หายความขลัง หลังจากท่าน
เหล่านั้นมรณภาพไปไม่นาน

ดังนั้น พุทธบริษัทควรให้ความสำคัญแก่พระรัตนตรัย
แม้จะเป็นระดับพระเครื่อง ก็ควรเน้นที่พระพุทธรูป ทุกคนมุ่ง
ตรงนี้ ยึดหลักของพระพุทธเจ้าไว้ เราตายไปแล้วพระพุทธรูป
ยังดำรงอยู่

เคยศึกษาความศักดิ์สิทธิ์ของหลวงพ่อดีวัดไร่ขิง ได้ถาม
ผู้ใหญ่แถบนั้นท่านเล่าว่า

มีคนบอกว่า เกิดมาจากอดีตเจ้าอาวาสวัดไร่ขิงนานมา
แล้ว ท่านเป็นหมอยารักษาโรคเก่ง มีคนขึ้นมาก จนคนที่
มาหาท่านให้ความสำคัญแก่ท่านมากกว่าพระประธานในโบสถ์
กลายเป็นมีคนไหว้พระประธานน้อยลง แต่กลับกราบสมภาร
แบบเบญจางคประดิษฐ์ สมภารมีความรู้สึกว่าการที่ชาวบ้าน
เป็นเช่นนี้อันตราย เพราะขาดความเคารพในองค์พระปฎิมา
อันเป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้า ท่านจึงบอกแก่ชาวบ้านที่มา
ให้ท่านตรวจโรคว่า ท่านจัดยา ท่านเจียดยาให้ได้แต่จะหาย
หรือไม่ ให้ไปขอน้ำมนต์จากหลวงพ่อดีที่โบสถ์ เวลากลับก็ต้อง

กราบหลวงพ่อบุญในโบสถ์ เวลามาก็ต้องกราบหลวงพ่อบุญ อธิษฐาน กับหลวงพ่อบุญขอน้ำมนต์จากหลวงพ่อบุญ ต่อมาสมภารมรณภาพ แต่พระพุทธรูปยังอยู่ความศักดิ์สิทธิ์เพิ่มขึ้นๆ

ท่านเคยสังเกตไหม พระสงฆ์ทั้งหลายเวลาแก่เขาเรียก หลวงปู่ แต่พระพุทธรูปเขาเรียกแค่หลวงพ่อบุญเท่านั้น ไม่มีใคร เรียกหลวงปู่ ท่านก็อยู่ของท่านเวลานี้ ความศักดิ์สิทธิ์ก็มาอยู่ที่ หลวงพ่อบุญพระประธานในโบสถ์วัดไร่ขิง สมภารเปลี่ยนไปที่รูป ก็ไม่ทราบ หลวงพ่อบุญก็ยังอยู่เป็นหลักใจ หลักบ้าน หลักเมือง คนเกิดมาอยู่กันไม่กี่วันก็ตาย แต่ถ้าเราทำได้ทำอะไรไว้ให้เห็น ความดีงามและความดีงามนั้นอยู่ที่พระพุทธรูปเจ้า นอกจากเป็นการบูชาพระพุทธรูปเจ้าแล้ว ยังเป็นการสืบสานพระพุทธศาสนา ช่วยกันทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา สืบอายุพระพุทธศาสนา เด็กรุ่นหลังก็จะยึดมั่นในคุณพระรัตนตรัย เราก็ทำหน้าที่ในฐานะผู้รับใช้พระรัตนตรัยตามที่เราปฏิบัติเอาไว้ในโบสถ์ว่า

ข้าพเจ้าเป็นทาสของพระพุทธรูปเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ พระพุทธรูปเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ เป็นนายเหนือข้าพเจ้า ข้าพเจ้าขอมอบกายถวายชีวิต พร้อมทั้ง สรีระแด่ พระพุทธรูปเจ้า พระธรรม พระสงฆ์

สวดอย่างนั้นทุกๆ ครั้งที่ทำวัตรเย็น วัดใดที่ขยันทำวัตร สวดมนต์ อย่าลืมปณิธานตรงนี้ เพราะเป็นเรื่องใหญ่ที่จะต้องรับผิดชอบ การจะรับผิดชอบตรงนี้ควรพิจารณาทบทวน กันก่อน

การสอนธรรมะเป็นเรื่องที่สอนยากที่สุด เพราะธรรมะเป็นลักษณะทางนามธรรม นอกจากกลุ่มทุกข์สังข์ที่มีความเป็นรูปธรรม แต่กลุ่มสมุทัยสังข์ กลุ่มมรรคสังข์ กลุ่มนิโรธสังข์ เป็นนามธรรม การอธิบายนามธรรมให้เป็นรูปธรรม เราจะต้องเข้าใจทั้งนามธรรมทั้งรูปธรรม พระพุทธเจ้าจะทรงใช้รูปธรรมเป็นสื่อในการอธิบายนามธรรม เช่น อัมมจักกัปปวัตตนสูตร พระพุทธเจ้าทรงใช้ถนน คือ ถนน ๒ สายไม่ควรเดิน อนัตตลักษณะสูตรทรงใช้จันทร์ ๕ อนุบุพพิกถาทรงใช้ทานศีล อาทิตตปริยายสูตรใช้ไฟเป็นอุปกรณ์ในการสอน นอกจากนั้น ทรงใช้ความมืดความสว่างบ้าง ใช้รอยขีดบ้าง ใช้ดอกไม้บ้าง ใช้พยับแดด ใช้ฟองน้ำ ใช้ตอม่น้ำ ใช้ภาพมายา ใช้ศพคนตาย เป็นต้น เป็นอุปกรณ์ในการศึกษาธรรม

ในปัจจุบัน เราเน้นที่อุปกรณ์การเรียนการสอน คิดว่ามนุษย์ต้องมีจินตนาการสามารถอธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรม แม้เพียงได้ยินเสียงแล้วเขียนเป็นรูปออกมาได้ เป็นคนไม่ชอบอุปกรณ์การสอน แต่ชอบให้คิดจากคำพูดที่เรียกว่า ภาพพจน์ จะเห็นว่าภาพผีเสื้อสมุทรไม่มี แต่สุนทรภู่เขียนผีเสื้อสมุทรจนเราจินตนาการได้ เขียนมาเป็นภาพได้ ท่านบรรยายไว้ว่า

จะกล่าวถึงอสุรีผีเสื้อน้ำ อยู่ห้องถ้ำทะเลวนชลสาย
 ได้เป็นใหญ่ในพวกปีศาจพราย สกลกายตัวใหญ่เท่าไอยรา
 ตะวันเย็นลงเล่นทะเลกว้าง เทียวอยู่กลางวารินกินแต่มัจฉา
 ฉวยฉนากลากพัดกัฏุมภา เป็นภักษานางมารสำราญใจ

จะเห็นภาพของผีเสื้อน้ำตัวใหญ่โตมโหฬาร เดินในมหาสมุทรน้ำแค่สะเอว เกิดจินตนาการอาจเขียนออกมาเป็นภาพ คนต้องมีความฝัน มีจินตนาการ ไม่ใช่สอนเรื่องแมวก็จับแมวมาให้ดู สอนเรื่องอีกาก็จับอีกามาให้ดู บางอย่างต้องคิดเอาจากสิ่งที่เขาเห็น แม้สิ่งที่เขาเคยเห็นอาจมีลักษณะตรงกันข้าม ลักษณะคล้ายคลึง ลักษณะแพกเพี้ยน ลักษณะเหมือนกัน อาจเรียนแต่อย่างใดอย่างหนึ่ง อีก ๓ ฝ่ายหนึ่งควรคิดเอาจากลักษณะคล้ายคลึง ลักษณะตรงกันข้าม ลักษณะแพกเพี้ยนให้ได้ลักษณะเหมือนกัน โดยไม่จำเป็นว่าสิ่งเหล่านั้นจะต้องมี เช่น สอนเรื่องโค เวลาเราพูดถึงเสี้ยว วัว กระทิง ม้า ควาย กวาง เป็นต้น โครงสร้างของโคจะมี ๔ ขา มีหู ๒ หู มีลักษณะคล้ายคลึงกัน เหมือนกัน ลักษณะแพกเพี้ยนกัน ก็อาจจะเรียนเฉพาะลักษณะที่แพกเพี้ยนกัน จำแนกให้เห็นถึงที่เหมือนกันคล้ายกันให้ชัด อย่าลืมน่าว่าพระพุทธเจ้า ทรงมีอุปกรณ์การสอน แต่เป็นอุปกรณ์การสอนจากธรรมชาติ เช่น พูดถึงคนอาจจะเอาดอกไม้มา ดอกไม้บางชนิดรูปก็ไม่สวยกลิ่นก็ไม่หอม บางชนิดรูปไม่สวยกลิ่นหอม บางชนิดรูปสวยกลิ่นไม่หอม บางชนิดรูปสวยกลิ่นหอม

ต้องการจะเน้นเรื่องอะไร เช่น ความรู้และความประพฤติ
วิชาจรณะอาจแบ่งคนออกเป็น ๔ ประเภทว่า

- บางคนความรู้ก็ไม่ดี ความประพฤติก็ไม่ดี เหมือนกับดอกไม้ที่รูปไม่สวยกลิ่นก็ไม่หอม

- ดอกไม้บางชนิดรูปไม่สวยจริงแต่กลิ่นหอม เหมือนคนบางคนความรู้ไม่ดีจริงแต่ความประพฤติดี

- ดอกไม้บางชนิดรูปสวยแต่กลิ่นไม่หอม เหมือนคนความรู้ดีแต่ความประพฤติไม่ดี

- บางชนิดรูปสวยด้วยกลิ่นหอมด้วย เหมือนคนที่ความรู้ก็ดีความประพฤติก็ดี สามารถจะพลิกเอาอะไรก็ได้ พูดเรื่องอะไรก็ได้

ประเด็นสำคัญอยู่ที่การเรียนเพื่อจะสอนกับการเรียนเพื่อจะสอบคนละระดับกัน แต่เป็นปัจจัยของกันและกัน เพราะการเรียนเพื่อจะสอบ คนที่ตรวจคำตอบของเราเป็นคนที่ยู่มากกว่าเรา ไม่แปลกอะไร อย่างตรวจคำตอบธรรมะ ตอบอย่างไรก็ได้ ถ้าอยู่ในกรอบก็ถือว่าถูกทั้งนั้น เพราะอกุศลมารวมที่อกุศลกรรมบท อกุศลก็มาร่วมกันที่อกุศลกรรมบท ถ้าเข้ากรอบตรงนี้ก็ฟังได้ทั้งนั้น แต่เรียนเพื่อที่จะสอนนั้น คนที่เราสอนไม่มีความรู้ ไม่มีพื้นฐานหรือรู้น้อยกว่าเรา

ซึ่งเราจะต้องเข้าใจในเนื้อหาวิชาเหล่านั้นชัดเจน จะเหมือนนกที่ย่อยเหยื่อเอาไปป้อนลูก ซึ่งจะต้องดูว่าตรงนี้ทำอย่างไร ชื่นมันโต ลูกจะกินไม่ได้จะทำอย่างไร ถึงจะย่อยได้ ภาษาที่ใช้สื่อสารกันจะต้องมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับพื้นฐานของผู้ฟัง

ดังนั้น คนที่จะสอนอธิบายอะไรแก่ใครก็ตาม จะต้องเข้าใจวิชาการนั้นในเชิงเนื้อหา และรูปแบบโดยไม่จำเป็นต้องติดอยู่ในรูปแบบมากเกินไป ลองสังเกตดูคำว่า **ปัญญา** ใน

หนังสือนวโกวาทมีก็คำ โยนิโสมนสิการก็เป็นปัญญา วิมังสา
ก็เป็นปัญญา ธรรมวิจยก็เป็นปัญญา สัมมาทิฏฐิ สัมมา
สังกัปปะก็เป็นปัญญา ปัญญาก็เป็นปัญญา ญาณก็เป็น
ปัญญา วิชาก็เป็นปัญญา ในหนังสือนวโกวาทเล่มเดียวมี
คำว่า ปัญญาอยู่สิบกว่าแห่ง โดยพยัญชนะแล้วไม่เหมือนกัน
แต่โดยอรรถะคือสิ่งที่ขจัดโมหะออกไปจากใจ เหมือนกับ
แสงสว่างทั้งหลาย แสงสว่างพระอาทิตย์ แสงสว่างพระจันทร์
แสงสว่างไฟฟ้า แสงสว่างดาว แสงสว่างเทียน เป็นต้น
เป็นแสงสว่างทั้งนั้นเพียงแต่จะสว่างมากสว่างน้อยเท่านั้น

การศึกษา เราต้องเข้าใจในเชิงที่เป็นอรรถะกับพยัญชนะ
พยัญชนะใช้แตกต่างกันได้ แต่อรรถะแตกต่างกันไม่ได้ อยู่ที่
ภาษาในการสื่อสาร แนวนี้คนที่เรียนเพื่อสอนต้องตั้งปัญหา
ถามว่า

**สอนอะไร สอนแก่ใคร สอนอย่างไร สอนไปเพื่อ
อะไร สอนไปแล้วเขาจะรับประโยชน์อะไร**

ปัญหาเหล่านี้จะต้องตอบให้ได้

ในฐานะที่เป็นวิทยากรสอนอะไร? สอนธรรมะ สอน
เพื่ออะไร? เพื่อรู้ เพื่อสอบ เพื่อเขียน เพื่อวิเคราะห์หรือเพื่อ
วิจย เป็นต้น ล้วนเป็นปัจจัยของกันและกัน เพียงแต่ถ้า
ท่านเรียนเพื่อสอบได้ ท่านสอนดียังไม่ได้ เพราะการสอน
ต้องมีความรู้อีกระดับหนึ่ง ต้องสามารถเข้าถึงเรื่องนั้นๆ
สามารถถ่ายทอดออกมาด้วยภาษาธรรมดา ไม่ใช่ภาษา
หนังสือ วิชาที่เราใช้ภาษาหนังสือเหมือนกับกฎหมาย เช่น

สอนกฎหมายรัฐธรรมนูญเราต้องอ่านตัวบทเสร็จแล้วอธิบายด้วยภาษาธรรมดา ตัวบทก็วางไว้อย่างนั้นแหละ อธิบายด้วยภาษาตัวบทไม่ได้ ต้องอธิบายด้วยภาษาธรรมดา ผู้สอนจึงต้องเข้าใจในอรรถะและพยัญชนะ

ทำอย่างไรจึงจะเกิด

อย่าลืมว่า

ธรรมะเป็นผลมาจากการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า

ต้องจับหลักตรงนี้ได้

ต้องเชื่อมั่นตรงนี้ได้ว่าพระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ สิ่งที่ทรงสอน คือสิ่งที่ทรงตรัสรู้แล้ว จะเห็นได้ว่าคำสอนบางอย่าง คำเดียวเท่านั้น เช่น

หิริโอตตปปะ เป็นธรรมคัมครองโลก

ปัญญา เป็นแสงสว่างในโลก

สติ เป็นธรรมะเครื่องตื่นในโลก

คนล่วงทุกข์ได้เพราะความเพียร

แต่ละอย่างรับรองผลระดับโลก ให้ยึดมั่นตรงนี้ไม่ต้องไปต่อเติม ธรรมะภาคปริยัติจะเป็นอย่างหนึ่ง ภาคปฏิบัติจะเป็นอีกอย่างหนึ่ง ภาคปฏิบัติจะเหมือนกับปลุกพืช ประเด็นสำคัญแม้ท่านปลุกด้วยกิ่งเล็กนิดเดียวเมล็ดเพียงเมล็ดเดียวต่อไปจะเป็นต้นไม้ใหญ่มหาศาลทั้งที่มาจากเมล็ดนิดเดียว แนวปฏิบัติเหมือนกับการบอกสลากยาว่า ยาเม็ดนี้ประกอบด้วยอะไร ก็เปอร์เซ็นต์ เขาจะบอกไว้ข้างหน้าเป็นเม็ดยานั้นแหละ หรือเม็ดยานั้นแหละเป็นอิทธิบาท เป็นพรหมวิหาร

เป็นอะไรก็ว่าไป เพราะฉะนั้นในเชิงปริยัติก็ต้องเข้าใจในเชิงปริยัติ เข้าใจการประสานสอดคล้องกันและกันของธรรมะ จะเข้าใจจริงๆ ต้องมองที่หลักธรรมคุณ มองให้เห็นธรรมคุณ ท่านจะเห็นว่า

สุวากุขาโต อกาลิโก นั้นเป็นการแสดงถึงสภาวะของธรรมะ เพราะเป็นระบบคำสอน ที่ทรงแสดงไว้ดีแล้ว ไม่ขึ้นอยู่กับกาล องค์ธรรมเองไม่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลนั้นอย่างหนึ่ง ผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ ปฏิบัติเมื่อไหร่ก็ได้ผลเมื่อนั้น และการให้ผลระหว่างมรรคกับผล จนบรรลุมรรคผลนิพพาน ไม่ถูกคั่นด้วยกาล แต่มีข้อแม้ว่าต้อง

เอหิภัสสิโก ต้องนำมาศึกษา นำมาพิจารณา เอหิภัสสิโก คือแนวของสุตมยปัญญา กับจินตามยปัญญา นำเรื่องพิจารณาดูว่าควรทำอย่างไร?

ต้องโอบนยิโก ต้องนำมาประพฤติปฏิบัติ และปฏิบัติแล้วเป็นอย่างไร

สันติภูจฺจิกโก ผู้บรรลุจะเห็นได้ด้วยตนเอง

เราจะเห็นว่า **โอบนยิโก** ก็คือปฏิบัติสังฆธรรม **เอหิภัสสิโก** ปริยัติสังฆธรรม **สุวากุขาโต อกาลิโก** เป็นสภาวะแห่งธรรม **สันติภูจฺจิกโก**, และปัจจุจัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหิติ เป็นปฏิเวธสังฆธรรม

สรุปแล้วพระธรรมคุณ คือ พระสังฆธรรม นั้นเอง พระสังฆธรรม ตรงนี้ท่านจึงสอนในแนวของพหูสูตรว่า

เราจะต้องมีการเรียนรู้ ศึกษาให้เข้าใจเรื่องเหล่านั้น ต้องจำอย่างราชทูตจำราชสาส์น เช่น พูดถึงอิทธิบาทว่า ทุกคนจะประสบความสำเร็จอย่างนั้น แล้วอธิบายอิทธิบาท หรือจะพูดเรื่องกัลยาณมิตร ควรเน้นว่ากัลยาณมิตรมีลักษณะอย่างไร กัลยาณมิตรเป็นพระดำรัสของพระพุทธเจ้า ทรงนิยามลักษณะของกัลยาณมิตรไว้เป็น ๔ ประเภท

มิตรมีความรักใคร่

มิตรบอกประโยชน์ให้

มิตรร่วมทุกข์ร่วมสุขกันได้

มิตรมีอุปการะ

แล้วขยายอธิบายออกไปแต่ละข้อ อย่างละ ๔ ซึ่งต้องจำ เพราะเป็นสูตรเหมือนสูตรเคมี สูตรพีสิกส์ สูตรยา สูตรอะไร ก็ต้องท่องผิดสูตรไม่ได้เหมือนสูตรแกง สูตรน้ำพริก ถ้าผิดสูตรรสชาติก็ไม่ออกมาเป็นอย่างนั้น สูตรต้องแน่นอนยิงไปก็ไม่ได้ หย่อนไปก็ไม่ได้ ต้องจำได้แม่นยำ

ต้องนำเรื่องเหล่านั้นมาคิด มีหลวงปู่รูปหนึ่งพระไปถามว่า หลวงปู่พระสูตรอะไร ที่สวดไม่ได้ พระสูตรอะไรที่สวดได้ หลวงปู่อายุ ๙๖ แล้ว ท่านตอบว่า

พระสูตรอะไรก็ตาม ที่จำไม่ได้หรือยังไม่ได้ท่อง หรือก็ลืมไปแล้วอย่าสวด เพราะสวดแล้วจะเป็นอัมมกมล พระสูตรอะไรที่เราจำได้สวดแล้วก็ปมกมลทั้งนั้นแหละ

ฉะนั้นอะไรก็ตามที่เราไม่เข้าใจ อย่าสอน อย่าพูด เราไม่ได้เก่งไปทุกอย่าง สอนเฉพาะที่เรารู้ เราจับผิดชอบได้

ถ้าไม่อย่างนั้นจะทำให้สังขารวิปลาสคลาดเคลื่อน เวลาที่เรา
เรามีปัญหาคือ พวกไม่รู้แล้วมาชี้ แต่พวกรู้กลับไม่ยอมชี้
พวกไม่รู้ไม่ชี้ก็ดีแล้ว พวกรู้แล้วชี้ก็ดีแล้ว แต่ที่มีปัญหา
คือพวกไม่รู้แล้วชี้ กับพวกรู้แต่ไม่ยอมชี้

เพราะฉะนั้น การเรียนรู้ต้องผ่านการคิด คิดให้เห็น
ประโยชน์ คิดแล้วขบเจาะในเรื่องเหล่านั้นด้วยความเห็นของ
ตัวเอง สามารถสอบผ่านได้ในเชิงปริยัติ คือ สอบผ่านใน
องค์ธรรม สอบผ่านด้วยการปฏิบัติ ธรรมะทั้งหลายที่เป็น
อกุศลก็อยู่ในกรอบของโลก โกรธ หลง เราดูว่าโลก โกรธ
หลงเพิ่มไหม ถ้าเพิ่มก็ไม่ใช่ กุศลธรรมทั้งปวง เป็นการลดกิเลส
ให้ดูว่า อโลภะ อโทสะ อโมหะ เพิ่มไหม? เช่น ศรัทธาความ
เชื่อเป็นกุศลธรรม พอใจเกิดศรัทธาความไม่เชื่อจะลด ลด
ความเคลือบแคลงสงสัย ลดความเห็นแก่ตัว สามารถจะ
บริจาคนำทานได้แม้ท่านดูดำก็จะไม่โกรธท่าน แต่กลับคิดว่า
เราเป็นสุขมากที่ท่านดำเรา แต่ถ้าคนที่เราไม่ชอบเราจะโกรธ
ทันที นั่นคือผลจากการปฏิบัติ การปฏิบัติจะเหมือนกับกินยา
จะต้องไม่มีโรคแทรกซ้อนเกิดขึ้น ไม่ใช่หายตรงนี้แล้วไปโผล่อีก
แห่งหนึ่งเหมือนกดลูกโป่งแพบตรงนี้ แล้วไปโป่งอีกแห่งหนึ่ง
ถ้าเป็นเช่นนั้นแสดงว่าไม่ถูกต้อง กุศลธรรมเป็นปัจจัยของกัน
และกัน พอตรงนี้เกิด ธรรมะฝ่ายอื่นจะเกิด กิเลสจะลด
เหมือนกับความเย็นเกิดความร้อนจะลดลงเป็นกฎธรรมชาติ
เมื่อมองจากปริยัติโดยการคิดพิจารณา ก็จะเกิดความเข้าใจ
อาจจะใช้ภาษาไม่ตรงกัน แต่ว่าเวลาปฏิบัติจะมีผลเหมือนกัน

เพราะเป็นเหมือนถนน แม้จะไปในที่เดียวกัน แต่เนื่องจาก
อยู่คนละทิศ จะไปทางไหนก็ได้ แต่เมื่อถึงที่หมายก็ถือว่า
ถูกทุกคน ไม่มีใครมาผิด แต่ตอนมาไม่จำเป็นจะต้องมาทาง
เดียวกัน นั่นคือแนวอรรถะกับแนวพยัญชนะ

สอนอะไรและสอนแก่ใคร?

นี่คือเรื่องใหญ่มาก เพราะว่าเด็กเธอรับข้อมูลข่าวสาร
ในยุคที่มีการต่อสู้กันด้วยข้อมูลข่าวสาร จะเห็นว่าเมื่อก่อน
เมื่อ ๓๐ ปีที่แล้ว ใครก็ตามมือหนึ่งถือปืน มือหนึ่งถือถุง
เงินครองโลกได้ เดียวนี้ไม่ใช่ ใครที่มีมือหนึ่งถือถุงเงิน
มือหนึ่งถือไมโครโฟนจึงจะครองโลกได้

ข้อควรคำนึงคือคำว่า คนจีนตื่นไฟ คนไทยตื่นข่าว
ไว้เสมอ

เพราะฉะนั้นยุคข้อมูลข่าวสาร ผัวเมียที่อยู่ด้วยกัน
พออ่านข่าวสังคมซุบซิบ ก็ทะเลาะกันจนบ้านแตก แยกกัน
อยู่กับผัวเมียของตนเองที่ร่วมทุกข์ร่วมสุขกันมากกลับไม่เชื่อ แต่
กลับเชื่อข่าวซุบซิบที่ใช้นามปากกา ไม่รู้ชื่ออะไร เป็นใคร
ก็ไม่รู้จักเชื่อแล้ว เห็นใหม่คนซุบซิบเป็นใครก็ไม่รู้จักเชื่อแล้ว
ทะเลาะกัน บ้านพังแล้วแยกกันแล้ว จริงไม่จริงก็ไม่รู้

น่าแปลกที่กับพ่อแม่ครูอาจารย์ ญาตุมิตร คนใกล้ชิด
ไม่ค่อยยอมเชื่อ แต่กลับเชื่อข่าวหนังสือพิมพ์ เชื่อข่าวซุบซิบ
เชื่อข่าวนินทา เชื่อข่าวลือจนเฮโลเหยียบกันตาย เด็กเติบโต
อยู่ในสังคมอย่างนี้ โอกาสที่เขาได้ยินได้ฟังเรื่องอื่นมากกว่า
เรื่องศาสนา เมื่อจะติดต่อกับเขาจะต้องรู้ข้อมูลเหล่านั้นด้วย

ถ้าพูดด้วยภาษาเดียวกับเขาไม่ได้ จะติดต่อกับเธอไม่ได้ บางทีเราต้องอ่านแม้แต่หนังสือการ์ตูนดูว่าเด็กสนใจเรื่องอะไร เราพูดเรื่องเหล่านั้นแล้วสะท้อนออกเป็นธรรมชาติ เราติดต่อกับเด็กต้องลดตัวลงนั่งกับเด็ก เพราะเธอตัวเล็กๆ ต้องนั่งตามลงไป ต้องเข้าใจเรื่องเด็ก ในโลกของเด็ก จิตวิทยาของเด็ก สภาพสังคมของเด็ก เธอเติบโตมาในท้องถิ่นเช่นไร เด็กปัจจุบันจะเรียนศาสนาโทรทัศน์ ศาสนา V.D.O. ศาสนาลานดนตรี ห้างสรรพสินค้า เด็กที่ยังไม่ได้ทำงาน เอาเงินพ่อแม่ไปจ่ายได้ข้อมูลข่าวสารในแวดวงของพวกเขา เมื่อเราติดต่อกับพวกเขา บางอย่างอาจต้องใช้ภาษาของพวกเขา เด็กสมัยนี้พูดง่าย เพียงแต่ว่าทำอย่างไรจะติดต่อกับพวกเขา ด้วยภาษาของพวกเขาได้เท่านั้น

พระพุทธเจ้าทรงสอนพระราหุล สอนด้วยน้ำในกะลา ทรงตักน้ำแล้วเทลงครึ่งหนึ่งเทลงเกือบหมด ราหุลนี่อะไร กะลาที่ไม่มีน้ำใช้ประโยชน์อะไรบ้าง แล้วรับสั่งโทษของมุสาวาท เพราะเด็กๆ ชอบโกหก ทรงสอนเรื่องมุสาวาทจากน้ำครึ่งหนึ่งแล้วเทออกหมดว่า คนพูดเท็จเหมือนกะลาที่ไม่มีน้ำ ใช้ประโยชน์อะไรไม่ได้

พระรูปหนึ่งตั้งใจจะลี้ก พระพุทธเจ้ารับสั่งถามว่าจะลี้กหรือ มีเงินเท่าไร เงินไม่มีแต่มีผ้าผืนหนึ่ง จะเอาไปขายได้ลี้ก ๑๐๐ กหาปณะ รับสั่งให้เอาเม็ดทราย ๑๐๐ เม็ดมาแยกเป็นคำใช้จ่ายด้านต่างๆ จบลงด้วยเงิน ๑๐๐ กหาปณะ

ไม่พอแม้เครื่องใช้เบื้องต้นสำหรับผู้ครองเรือน ปัญหาว่าจะทำ
อย่างไรเงิน ๑๐๐ กหาปณะ ที่วางแผนว่าจะรวยเลยไม่ได้
รวย กลับไม่พอใช้ จบลงด้วยพระรูปนั้นไม่สึก

โสปกะสามเณรพระพุทธเจ้าไปนั่งคุยด้วยริมทะเล คุย
ธรรมดๆ จะง่ายสำหรับเด็กจะเข้าใจ

อย่างเด็กไล่ตุงเขี้ยวเสด็จไปถามว่าทำอะไรกัน เด็กๆ
กราบทูลว่า ไ้ตุง ตีทำไม ก็ตอบไม่ได้ ทรงเปลี่ยนคำถาม
ว่า ถ้าฉันตีเธอบ้างจะเอาไหม เด็กๆ ตอบว่า ไม่เอา ทำไม
ไม่เอา กลัวเจ็บ ทรงย้อนมาตั้งคำถามใหม่ว่า แล้วไม่กลัว
เจ็บหรือ เด็กๆ กราบทูลว่า กลัวเจ็บ ทรงให้สติว่า เราต้อง
คิด ต้องทำตัวเป็นอุปมาว่า ถ้าเขาตีเรา เราก็เจ็บ เพราะฉะนั้น
เราตุงก็เจ็บ ให้คิดเอาใจเขามาใส่ใจเรา เด็กก็เข้าใจ

ประการสำคัญคือ เด็กไม่คุ้นกับพระ ตรงนี้ต้องทำตัว
เป็นหลวงพี่ หลวงน้ำ หลวงลุง หลวงปู่หลวงตาอะไรก็ตาม
ให้เด็กรู้สึกว่าเป็นญาติ เป็นพระอาจารย์ มีความอบอุ่นด้วย
ความรักความเมตตา การดูแลเด็กก็คือ **สระน้ำ ลูกยอ กอไผ่**

สระน้ำ คือ ให้ความรัก ความอบอุ่น ความเมตตา
ความเป็นกันเอง ภาพชีวิตเด็กปัจจุบันไม่เหมือนกับเด็ก
สมัยก่อน ที่เคยวิ่งอยู่ในวัด แกมาฟังเทศน์คุ้นเคยกับวัด เด็ก
สมัยนี้ไม่คุ้นวัดต้องให้ความคุ้นเคยให้ความอบอุ่น ให้ความ
เชื่อมั่น แต่อย่าลืมสภาพสังคมด้วย สภาพสังคมเปลี่ยนไป
จนมองด้วยความเป็นห่วง ผู้หญิงเวลามาเยี่ยมพระใหม่มา
ถึงยื่นคำข้างหลัง เราทำอย่างไร สภาพสังคมเป็นอย่างนั้น

ต้องระมัดระวัง การระมัดระวังเป็นเรื่องของพระ จะไปชู้หรือ
คูไม่ได้ ควรมึวิธีการนิมนวล ค่อยๆ ให้ความรู้ความเข้าใจ

พระพุทธเจ้ารับสั่งกับพระมหากัสสปะเถระความว่า
การระมัดระวังสำรวมเป็นหน้าที่ของเธอ แต่ว่าการ
ทำบุญเป็นหน้าที่ของผู้ต้องการบุญ การเกี่ยวข้องกับเด็ก
จึงต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวิธีการ ศึกษาดูว่าเด็กชั้นไหน
มีลักษณะวัฒนธรรมสังคมอย่างไร จะเปลี่ยนไปเรื่อยๆ สภาพ
สังคมที่ดีไม่มีปัญหามากนัก เด็กที่มีปัญหา ส่วนมากจะ
เกิดจากสภาพแวดล้อม ตรงนี้ต้องมีเมตตาพิเศษ เธอโตมา
ในสภาพสังคมที่ขาดความอบอุ่น ถ้าไม่เจอความอบอุ่น
เด็กจะถอย

ทำอย่างไรจะให้เด็กได้บรรยากาศที่อบอุ่น

ราหุลราชกุมาร กราบทูลพระพุทธเจ้าว่า

ร่วมเงาพระองค์ เย็นสบายดีจริง

เมื่อรับสั่งให้บวช จึงบวชได้ทันที เพราะผิดจากที่อยู่
ในวัง พระโดยพื้นฐานไม่เป็นข้าศึกอะไรกับใครอยู่แล้ว แต่
เราพยายามทำจิตให้มีเมตตากับเด็กซึ่งทำได้ง่ายเพราะมีพื้น
อยู่แล้ว เคยฟังหมอบรรยายเรื่องจิตเวช เมื่อพบกันจึงบอก
ว่าที่คุณหมอพูดนั้น พระสามารถทำได้ โดยใช้เด็กมีปัญหา
ทางจิตมา ๑๘ คน เด็กคนหนึ่งถูกข่มขืนมาช็อคอย่างแรง
เพราะกลัวดูหน้าตาหวาดระแวง พอมานั่งคุยก็แผ่เมตตา
ทำตัวเป็นพ่อมีลูก ๑๘ คน นั่งแบบพ่อ คุยกับลูกๆ เด็ก

ขยับเข้ามาที่ละนิดๆ อาจจะทำให้เกิดความอบอุ่น พอดีเพื่อนเขา มาตะโกนข้างหลังว่ามันไม่พูดกับใครหรือกลัวง่วงพอ เวลาหมด ไปก่อน คุยกับเด็กรู้เรื่องได้หลายคน แต่เวลาน้อยไปหน่อย ศาสนธรรมเป็นเหมือนยา คุณนางปฐาจารย์เป็นบ่าววิงมาผ้าผ่อน ไม่มี พระพุทธเจ้ารับสั่งว่าจงกลับได้สติเถิดน้องหญิง ก็ หายบ้าได้ นั่นคือ พุทธานุภาพ แน่นอนเราไม่มี บารมีขนาด นั้นจึงต้องอาศัยพุทธานุภาพ ต้องเข้าใจจิตวิทยาเด็ก

อย่าลืมว่าสภาพสังคมที่แยกเดี่ยวในปัจจุบัน แทนที่ ลูกจะเติบโตด้วยมือของเครือญาติที่โบราณใช้คำว่าวงศ์วาน ว่านเครือ เนื้อหน่อพงศ์เผ่าเหล่ากอ อยู่กันเป็นคุ้มช่วยกัน ดูด้วยความรัก แต่ปัจจุบันเด็กเติบโตในมือของคนดูแล ไม่ค่อย อบอุ่น จึงชอบเกาะกลุ่มกัน ถ้ามีอะไรที่ให้อุณหภูมิอบอุ่นได้ จะสามารถพูดคุยกับเด็กเหล่านี้ได้ คนที่คุ้นเคยภาคสนาม มาแล้ว ไม่ค่อยลำบากมากนัก เพียงแต่ต้องมีจิตวิญญาณ การทำงานต้องมีความรอบรู้ มีความบริสุทธิ์ใจ ความจริงใจ มีจิตเมตตากรุณาต่อเด็ก สอนอะไร สอนแก่ใคร สอน อย่างไร เป็นเรื่องใหญ่

คำสอนของพระพุทธเจ้ามีลักษณะพระสูตรเรียก **อนุโลม เทศนา** คือ ดูคนแล้วก็ดูธรรม ดูธรรมแล้วก็ดูคน ธรรมกับ คนจะต้องไปด้วยกันได้ ธรรมะข้อนี้เหมาะสมกับคนคนนี้ เปลี่ยนแปลงไปตามกลุ่มคน อาจจะมีตัวอย่าง มีนิทานอุปมา อุปไมย มี V.D.O. มีสื่อสิ่งในปัจจุบันนี้มีมาก เด็กต้องสามารถ คิดสามารถรับได้

วิธีของพระพุทธเจ้ามีอยู่ ๒ วิธี คือ

นิคคหมุขเทศนา สอนแบบกำหราบก่อน

อนุคหมุขเทศนา สอนแบบนุ่มนวล

พระพุทธเจ้าทรงสอนอยู่ ๗ เดือน สามารถเอานักบวช ๓ ลัทธิ เข้ามาเป็นศิษย์ ได้ปัญญาจวคีย์เป็นภิกษุ อุรุเวลกัสสปะ เป็นพวกชฎิล พระสารีบุตร เป็นพวกปริพาชก ลัทธิ ๓ ลัทธิ เอากษัตริย์ ๒ เมือง แคว้นกาสีกับอังคะ พวกเศรษฐีมาอย่างน้อยที่สุด ๕๕ สกุล พวกพราหมณ์ พวกกษัตริย์ พวกเศรษฐี อย่างน้อย ๑๒๐,๐๐๐ ท่าน ไม่มีศาสดาองค์ใดในโลก ทำงานได้อย่างนี้ พระชนมายุ ๓๖ พรรษา ประสบความสำเร็จ อย่างสูงมาก ไม่มีวิธีการของใครดีเท่าของพระพุทธเจ้า

พระพุทธเจ้าทรงมีวิธีการอย่างไร?

ทรงมีวิธีสอน ๔ วิธี คือ

พูดโดยนัยเดียวจะเป็นนัยอื่นไม่ได้ เช่น ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว จะไม่เปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่น

แบ่งแยกชี้ประเด็นให้ชัด จะเห็นว่าการสื่อสารกับเด็กเปรียบเสมือนกับเมล็ดพืช ไม่ใช่เอาทั้งกำ จะงอกหมด เป็นไปไม่ได้ต้องแบ่งแยกดู ถ้าหน่อยังไม่ถูกทำลายยางใน พืชยังมีอยู่ได้อุณหภูมิต่างเหมาะสม พืชก็งอกได้ อะไรถูกทำลายสักอย่างก็ปลุกไม่งอก ว่ากันเป็นรายๆ ไป

คนบางพวกคิดว่าตนเก่งเป็นเจ้าถ้อยหมอลความ แต่ว่าเขาเข้าใจในการใช้ข้อมูลต่างๆ ให้มาสอดคล้องกับพื้นฐานของเขาหรือไม่

พระพุทธเจ้าทรงใช้การย้อนถามกลับไปเพื่อกำหราบคนที่อวดดี สัจจนีครนถ์ ต่อด้านหลักอนัตตาทรงใช้วิธามกลับไปเรื่อยๆ แล้วเอาคำตอบของเขาเป็นคำตอบกลับไป สรุปเป็นคำตอบที่หาบทสรุปได้

บางเรื่องก็ไม่ควรจะพูด เพราะพูดไปแล้วไม่เกิดประโยชน์อะไร นิ่งไว้ไม่ตอบ แนวการแสดงมีอยู่ ๔ แนว คือ

๑. แสดงเรื่องเหล่านั้นชัดเจนจากรูปธรรมไปหานามธรรม สิ่งที่อยู่แล้วไปหาสิ่งที่ยังไม่รู้ จากใกล้ไปหาไกล จากง่ายไปหายาก ถ้าจะเล่านิทานไม่ควรเล่ายาวเกินไป ควรเป็นเรื่องปัจจุบันหยิบประเด็นขึ้นมาวิเคราะห์มาคุยกัน ให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น แต่ถ้าเรื่องดีๆ เอาเรื่องคนในปัจจุบันพูดได้ เรื่องไม่ดีควรสมมุติอย่าเอาเรื่องคนปัจจุบันมาพูด เพราะต้องมีเมตตาและรับผิดชอบในข้อมูลเหล่านั้น

๒. เชิญชวน ชักชวน กระตุ้นให้เกิดอภิญญาเชื่อมั่น ปลุกปลอบให้อภิญญารื่นริง พระธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้าจะจบลงด้วยข้อความว่า ภิกษุทั้งหลายเพติดเพตินในภายิตของพระผู้มีพระภาคเจ้า แสดงว่าติดต่อกับท่านเหล่านั้นได้ ปรับคลื่นให้เข้ากันได้ รู้สึกเพลิน ปัญหาสำคัญว่าสอนไปแล้วเขาจะได้รับการประโยชน์อะไรไหม? แน่นอนในส่วนหนึ่งก็คือปริยัติ ส่วนที่ต้องการจริงๆ คือ ความเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม มีวุฒิภาวะสูงขึ้น มีเหตุผล มีความคิดอ่านดีขึ้น อย่างเด็กๆ ขอเพียงพวกเขา มีความซื่อสัตย์ ความกตัญญู รู้หน้าที่ เป็นเด็กดี ๓ อย่างนี้ได้ก็ดีมากแล้ว เป็นเมล็ดพืช

ของพุทธธรรม กุศลธรรมอย่างอื่นที่ยังไม่เกิดจะเกิดขึ้น ที่เกิดขึ้นแล้วก็จะเพิ่มพูนมากยิ่งขึ้น

ในปีเขาวชนสากล นายกฯ บอกว่า สามัคคี มีวินัย ใฝ่คุณธรรม องค์การสหประชาชาติ บอกว่าร่วมแรงแข่งขัน ช่วยกันพัฒนา ใฝ่หาสันติ เอาไปสอนเด็กทั้ง ๖ คำก็มากไป ต้องรู้ว่านี่คือหน่อของพุทธธรรม

ธรรมทั้งหลายเกิดมาจากเหตุ หน่ออยู่ที่ไหน? หน่ออยู่ที่ ใฝ่คุณธรรม คนที่ใฝ่คุณธรรมจะอยู่ร่วมกันอย่างมีระเบียบ วินัย คนที่มีระเบียบวินัยก็เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สามัคคีกัน ประสานประโยชน์กัน ร่วมแรงร่วมใจกัน คนที่สามัคคีกัน งานก็เป็นงาน ที่พัฒนาก็ช่วยกันพัฒนาโดยอัตโนมัติ

สันติเป็นผล เป็นนิโรธ เราจะเห็นเป็นมรรคกับตัวนิโรธ มรรคเริ่มที่ใฝ่คุณธรรม มีระเบียบวินัย สามัคคี งานก็มี ประสิทธิภาพประสิทธิผล สันติอันเป็นตัวผลจะเกิดตามสมควร แก่เหตุ เหมือนกับธรรมที่เทวดากราบทูลถามพระพุทธเจ้าว่า

รู้ได้อย่างไรว่าใครจะเสื่อมหรือว่าจะเจริญ

พระพุทธเจ้ารับสั่งว่าคนจะเสื่อมก็รู้ได้ง่าย คนจะเจริญก็รู้ได้ง่ายคือ ผู้ใดใคร่ธรรมเป็นผู้เจริญ ผู้ใดชังธรรมเป็นผู้เสื่อม

ธรรมะแต่ละข้อมีหัวของเขาว่าจะเดินไปอย่างไร อย่าง กุศลกรรมบถมี ๑๐ ข้อ มาจากสัมมาทิฏฐิ พรหมวิหาร ๔ มาจากเมตตา คนนี้เราเมตตา เขาเดือดร้อน เราเกิดกรุณา พอเขาหายป่วยเกิดมุทิตา พอเขาหายเรียบร้อย เราก็อุเบกขา

จิตจะปรับเอง กล่าวโดยรวมพระพุทธานุศาสนานา คือ ฐึ่ ตึ่ น
เบื่กบาน

ในโลกรึ่มี ๒ สิ่งคือ สิ่งมีชีวิตรึ่กับสิ่งไม่มีชีวิตรึ่
ทำอย่างไร

- สิ่งไม่มีชีวิตรึ่อย่าโลภจนละเมิดในสิทธิสิ่งนั้นๆ ของ
บุคคลอื่น

- สิ่งมีชีวิตรึ่เราไม่โกรธ ไม่พยาบาท

แสดงว่ามีปัญญาขจัดโมหะออกไปเป็นมาตรึ่วัดคุณภาพ
จิตของมนุษย์

- สิ่งมีชีวิตรึ่เรามีเมตตา สิ่งไม่มีชีวิตรึ่เราต้องไม่โลภ
บางคนเดินสะดุดก้อนหินยังโกรธ นั่นคือ สภาพจิตที่ไม่ปกติ
เกิดจากโมหะ โทสะ วิธีการอธิบายให้เด็กเกิดสำนึกให้คิด
อาจถามกลับให้เด็กได้คิดตัดสินใจด้วย เพราะธรรมจะเกิด
จากความเห็นชอบ คิดชอบ ถ้าเราคิดชอบ ทุกอย่างก็ชอบ
เพราะเราคิดก่อนทำ คิดก่อนพูด หน้าทีของเราคือสร้าง
สัมมาสังกัปปะ

ดังทีพระพุทธเจ้าทรงแสดงแต่พระโมคคัลลานะ พระ
สารีบุตร ความว่า

คนทีมีความเห็นผิดเป็นโคจร จะมองเห็นสิ่งทีเป็น
สารถว่าไม่เป็นสารถ มองเห็นสิ่งทีไม่เป็นสารถว่าเป็น
สารถ คนเหล่านี้จะไม่ประสบสิ่งทีเป็นสารถ เพราะมิจณา-
สังกัปปะเป็นทางดำเนินของจิต

คนเห็นสิ่งที่เป็นสาระว่าเป็นสาระ สิ่งที่ไม่เป็นสาระ
ว่าไม่เป็นสาระ จะประสบสิ่งที่เป็นสาระ เพราะสัมมา-
สังกัปปะความคิดชอบ เป็นทางดำเนินของจิต

นี่เป็นข้อสังเกตที่ฝากไว้ใครจะไปทำงานด้านเผยแผ่ ขอ
เน้นว่าอย่าให้ความสำคัญแก่อาจารย์ตัวเอง ไม่ว่าใครก็ตาม
ปัญหาตรงนี้พระพุทธเจ้าว่าอย่างไร อาจารย์ของเรา ก็คือ
อาจารย์ของเรา ไม่ใช่พระอรียะเจ้าที่จะนำไปอ้างอิงอะไร ควร
เชิดชูพระรัตนตรัย เรามีหน้าที่เผยแผ่พระสัทธรรมเท่านั้น

กองทุนไตรรัตนานุกาภาพ เป็นกองทุนคล้ายงบลับ คือ
งานอะไรที่ขาดเหลือก็ใช้งบกองทุนไตรรัตนานุกาภาพ

ทำงานในนามพระรัตนตรัย ในนามกองทุนไตรรัตนานุกาภาพ พระรัตนตรัยเป็นหนึ่งในหนึ่งที่ต้องรับใช้ ต้องซื่อสัตย์
พระพุทธเจ้าทรงเป็นองค์ธรรมราชาผู้เป็นเจ้าแห่งธรรม เป็น
พระศาสดา เราทำงานภายใต้พระนามของพระองค์ มีหน้าที่
เป็นราชทูตอ่านราชสาส์น ราชสาส์นว่าอย่างไร ก็ว่าอย่างนั้น
อย่าทำบุญแล้วได้บาป อย่าทำธรรมะให้วิปริต อย่าทำตน
ให้วิปริตจากธรรมวินัย อย่าทำพระธรรมวินัยให้วิปริต การ
ทำตนให้วิปริตจากธรรมวินัยเป็นเรื่องปัจเจกชน เป็นความผิด
เฉพาะตัว

แต่ถ้าทำพระธรรมวินัยให้วิปริต จะดึงคนจำนวนมหาศาล
ตกนรกตามเราไป จะพบว่า สองกรณีมีน้ำหนักต่างกัน ถ้า
เราทำพระธรรมวินัยให้วิปริตแล้ว สร้างมิจฉาทิฎฐิบุคคลขึ้นใน
โลกนี้แม้เพียงคนเดียวก็จะสร้างความวิบัติเดือดร้อนขนาด

ใหญ่ให้แก่โลก พระรุ่นหนุ่มยังมีเวลาที่จะอยู่ในสังคมอีกนาน กระแสของข่าวสารข้อมูลข่าวสารมาแรงมาก เราไม่รู้ข้อมูลที่เด็กไปรับจาก V.D.O. ว่ามีอะไรอยู่ เราไม่รู้ บางทีพ่อแม่กับลูกพูดกันไม่รู้เรื่อง เพราะเด็กเรียนจากศาสดา V.D.O. ศาสดาโทรทัศน์ ศาสดาดาวเทียม เวลานี้สังคมมีอิสระด้านข้อมูลข่าวสาร กบว.มีอิทธิพลในการตัดภาพน้อยลง ข่าวโล่งๆ ไล่ยิงกันไม่ตัด เด็กรับข่าวแล้ว ได้สะสมความรุนแรงไว้ในใจ นิสัยเธอจะแข็งกระด้าง จะชิงชังผู้ใหญ่เพราะเก็บความรู้สึก ภาพพจน์ที่ไม่ดีซึ่งส่งมาจากข้างนอกของพวกเขา กลุ่มผลประโยชน์ทั้งหลาย

ขาดการมองตรวจสอบตนเอง จำเป็นต้องมีหลักการในการบริหารจัดการ

เพื่อสร้างนิสัยให้มองกลับมาที่ตัวเองให้มากขึ้น ไม่ควรมองออกข้างนอกมากเกินไป

ศาสนานั้นถึงจุดหนึ่งจะต้องยึดกุมข้อมูลข่าวสารให้ได้ ศาสนาจะต้องมีสถานีวิทย์ สถานีโทรทัศน์ของตนเอง สามารถใช้สื่อร่วมสมัย เช่น นั่งบรรยายอยู่มีเครื่องรับในส่วนต่างๆ และสามารถถามปัญหา กลับได้ เพราะเป็นยุคสื่อสาร ๒ ทาง จะบรรยายอย่างเดียวไม่ได้ ต้องให้เขาพูดแสดงความคิดเห็นได้ด้วย แต่ไม่ใช่ปล่อยอิสระไม่มีทิศทางอะไร อย่างบางรายการที่มีการปลุกการระดมระดับชาติ สร้างความแตกแยกอย่างรุนแรง จะสร้างปัญหาในสังคมต่อไป การสะสมความรุนแรง เราสังเกตทิศทางของสังคมว่า เหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖

เกิดขึ้นมาได้อย่างไร เป็นกระแสต่อต้านสังคมที่รุนแรงและ
ปลุกเร้า

เด็กได้อ่านเรื่องโจนาธานนกกนางนวลให้บินสูงขึ้นโดย
ไม่นึกว่า ถ้าขึ้นไปข้างบนเจอลมพัดร่วงตาย ไม่ได้พูดใน
ประเด็นนั้น เป็นหนังสือที่คนนิยมอ่านกันมากบ้านเมืองเกือบ
พัง เพราะสิ่งเหล่านี้ จะเห็นว่าใช้เวลา ๑๐ กว่าปี สะสมไว้
เป็นเชื้อโรค เป็นโรคระบาด

เพราะฉะนั้นควรพยายามสลایปัญหาที่อยู่ภายในจิตใจ
ของประชาชน การจะทำเช่นนั้นได้อยู่ที่ศรัทธาของชาวบ้าน
พระสงฆ์ที่จะเคลื่อนไหวได้นั้น จะต้องเป็นที่เคารพหรือศรัทธา
ของชาวบ้าน ศรัทธาที่ความรู้ ความประพฤติเป็นหลัก หาก
เกิดได้จะสามารถเอาประชากรรากหญ้าคือเยาวชน สร้าง
เยาวชนยุคใหม่ขึ้นมา เพื่อให้มีภูมิด้านทานทางจิตสูง ถ้า
ไม่อย่างนั้นเธอจะเจอมลพิษของสังคมในยุคข้อมูลข่าวสาร
จนมีอาการทางจิตประสาท ซึ่งเวลานี้ทวีความรุนแรงขึ้นมาก
ทางยุโรป อเมริกา คนไทยก็เพิ่มขึ้นมากตามไปด้วย

เมื่อ ๒๕๒๗ ได้ยินข่าวว่า คนไทยมีอาการทางจิต
ประสาท ๑๔% องค์การสหประชาชาติประชุมกันเมื่อ ๒๕๒๘
มีความเห็นร่วมกันว่า

ต่อไปจะมีวิกฤตทางสังคม วิกฤตทางจิต วิกฤตทาง
วิญญาณ

เมื่อเหตุการณ์เหล่านี้เกิดขึ้น สิ่งที่จะช่วยโลกได้ก็คือ
พุทธธรรมเท่านั้น

พุทธธรรมอยู่ในมือของพระไทยในพระพุทธรูปศาสนาเรา คนไทยที่จะช่วยเป็นผู้แนะและเป็นผู้นำโดยใช้คุณสมบัติ ๒ อย่าง คือ **วิชาและจรรยา** เพื่อนำพาพุทธธรรม ไปบอกกล่าวชี้แจง แนะนำสั่งสอนเยาวชน เป็นราชทูตนำศาสนของพระธรรมราชา เพื่อทำงานการสืบสานพระพุทธรูปนิทานตามที่พระพุทธรูปเจ้าทรงวางไว้แก่พระอรหันต์ ๖๐ รูป เมื่อประทับที่อิสิปตนมฤคทายวัน ที่ว่า

เธอทั้งหลายจงเที่ยวจาริกไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่ชนเป็นอันมาก เพื่อความสุขแก่คนเป็นอันมาก เพื่อเป็นการอนุเคราะห์ต่อชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุข แก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย จงแสดงธรรมงามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง และงามในที่สุดสมบูรณ์ด้วยอรรถะพยัญชนะ...

นี่ก็เป็นหลัก เป็นเหมือนธรรมนูญของพระพุทธรูปศาสนาที่มีการสืบสานกันมาแล้ว เราเกิดมาในยุคนี้ต้องสืบสานตรงนี้ ศูนย์ส่งเสริมพระพุทธรูปศาสนาแห่งประเทศไทย จะพยายามขยายบทบาท ถ้าศูนย์ฯ มีสถานที่ได้ เราจะมีโอกาสในการสืบสานพุทธศาสนามากขึ้น

การฝึกวาทศิลป์แล้วมีการวิจารณ์ จัดว่ามาขัดเกลาตัวเอง มาวิพากษ์วิจารณ์กันเอง เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันโรคให้แก่กัน ถือว่าเป็นโชคดี ที่แต่ละท่านมีความกระตือรือร้น และได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ ผมเองได้อาศัย

การช่วยเหลือตนเองมาตลอด ศึกษาค้นคว้า ฟังเอง หาเทป
มาฟัง หาหนังสือมาอ่าน ไม่เคยอบรมกับใครเลย ท่านทั้ง
หลายโชคดีที่มาเติบโตในสมัยนี้ ขอเพียงแต่มีความใคร่ธรรม
เท่านั้น จะสร้างความเปลี่ยนแปลง ตัวเราเอง สร้างศักยภาพ
ในการทำงานสืบสานพระพุทธปณิธานของพระพุทธเจ้า

ให้การศึกษาระสัทธรรมแก่พุทธบริษัทให้ได้
ประพฤติตามหลักพระสัทธรรม

ช่วยเผยแพร่ชี้แจง แสดงธรรมที่ศึกษาปฏิบัติมาแล้ว
แก่บุคคลอื่นโดยพิสดาร

ช่วยแก้ไข “ปรัทวาท” ที่เกิดขึ้น ให้ยุติลงด้วยความ
เรียบง่าย

ภาระกิจส่วนนี้เป็นภาระกิจที่ยืดเยื้อยาวนาน เป็น
ความสุขเป็นสาระแก่นสารของชีวิต ในการสืบสานงาน
ของพระพุทธเจ้า ในฐานะที่เป็นธรรมเสนาในกองทัพ
ธรรมของพระพุทธเจ้าผู้ทรงเป็นพระธรรมราชา คือทรง
เป็นเจ้าแห่งธรรม

สรุปว่า เมื่อรำลึกถึงพระพุทธศาสนา ฟังมีความ
เคารพต่อพระสัทธรรม

